

Історичне та медичне краєзнавство: проблеми ідентифікації та співвідношення

Стаття присвячена визначенню місця медичного краєзнавства у краєзнавчих дослідженнях. Встановлено, що місце медичного краєзнавства досі чітко не визначено, через що наукові студії цієї галузі не мають великої популярності. Особлива увага приділена порівнянню медичного та історичного краєзнавства. До наукового обігу вводиться нове поняття – історико-медичне краєзнавство. Як результат можна стверджувати, що медичне краєзнавство – самостійна галузь краєзнавчих досліджень, воно повинно студіюватися на рівні з іншими галузями – історичним, економічним, географічним краєзнавством тощо.

Ключові слова: Національна спілка краєзнавців України, краєзнавство, історичне краєзнавство, медичне краєзнавство, В.Д. Отамановський, методологія.

З досягненням Україною незалежності очікувано значного розвитку на початку 90-х років минулого століття набули студії з історії нашої держави. Відтепер українська історія почала подаватися читачеві без ідеологічного нашарування, неупереджено, із заповненням «білих плям» тощо. Значний доробок в історичних студіях становлять краєзнавчі дослідження – як загальні, так і галузеві.

Мета даної статті – визначити роль і місце медичного краєзнавства у системі краєзнавчих досліджень та порівняти його з іншими галузями, зокрема історичним краєзнавством, окреслити методи, які використовує медичне краєзнавство і довести, що медичне краєзнавство – самостійна галузь краєзнавства в цілому, яке повинно студіюватися відповідними фахівцями.

Для того, щоб розібратися у понятті «краєзнавство», звернемося до роботи П.Т. Тронька «Історичне краєзнавство: крок у нове тисячоліття: Досвід. Проблеми. Перспективи», яка побачила світ у 2000 році. На сторінці 12 своєї монографії П. Тронько дає вичерпне і водночас досить розпливчате визначення поняття «краєзнавство»: краєзнавство – це сукупність наукових дисциплін, різних за змістом і окремих за методами дослідження, які вивчають конкретний регіон, район, місцевості, в історичному, географічному, геологічному, етнографічному, археологічному та інших аспектах [1]. З визначення цього цілком зрозуміло, що ми маємо стале поняття «регіон» (або край, район, місцевість), яке треба студіювати з різних аспектів. Що ж до аспектів вивчення, то цілком зрозуміло, що історики не можуть взятися за вивчення геологічного або географічного аспекту краю, бо

для цього треба мати відповідну кваліфікацію – географічну або геологічну освіту. В той же час і геологи, і географи не можуть дати якісного продукту дослідження, адже не володіють краєзнавчою, історичною методологією. Виходом з цієї пастки є співпраця науковців різних галузей, щоб отримати високоякісні результати.

Багато років тому Валентин Отамановський, відомий суспільний діяч, член Центральної Ради, один з фундаторів краєзнавчого руху в Україні, розробив «Орієнтаційний плян праці Районового Краєзнавчого Товариства», вміщений у його роботі «Краєзнавство на Поділлі, найближчі його завдання, потреба й роля в краєзн. праці кабінету виучування Поділля» [2]. Вивчення регіону за цим планом аж ніяк не обмежується історичним аспектом. В. Отамановський окреслив такі необхідні пункти, за якими треба описувати регіон: «Положення та обшир району. Поверхня. Гідрографія. Клімат. Рослинність та ґрунти. Фавна. Археологія та історія. Сучасне населення. Побут кожної національної групи району. Мова. Господарство. Торгівля. Шляхи. Пошта й телеграф. Школи й позашкільна освіта. Місцеві державні установи. Бібліографія» [2]. Вже тоді В.Д. Отамановський не виводив історичну складову на перше місце, а зробив її лише одним з аспектів студіювання того чи іншого регіону. Дослідник справедливо стверджував, коли писав: «Лише беручи об'єктом дослідження природничу, етнологічну й культурно-історичну цілісність, дослідник може додержати науковості в описанні та зробити належні наукові узагальнення» [2]. Проте підкреслимо, що серед плану дослідження краю медична складова не виділена, однак таке поняття, як «дані про поширені хвороби й

боротьба з ними» включене як підпункт у напрямі «Сучасне населення». Правильніше було б виділити охороноздоровчий аспект окремо, та все одно запропонований ним план давав дослідникам значно ширшу благодатну ниву.

Дещо раніше подібні краєзнавчі питання почали вивчати наші північні сусіди – росіяни. Ще 4 березня 1908 року у Петербурзі вони заснували Товариство з вивчення Сибіру, мета якого полягала «в сборе материалов, характеризующих экономическое и социальное развитие Сибири...» [3]. Та цікаво те, що Товариство з вивчення Сибіру заснувало такі секції: «естественно-историческую, медицинскую, финансовую, правовую» [3]. Тобто вже тоді історико-медична складова вбачалася як одна з галузей краєзнавства Сибірського регіону.

Приводячи приклади майже столітньої давнини, треба зауважити, що сьогодні історична спільнота пострадянського простору всерйоз зацікавлена перспективами краєзнавства. Російські дослідники взагалі вважають, що сьогодні «краєзнавство виступає як історіографічний анахронізм, релікт тоталітарного мислення», а краєзнавець більше сприймається не як науковець, а як громадський діяч, популяризатор-ентузіаст [4]. У той же час дослідники вважають, що краєзнавство ще має свій потенціал і його «ренесанс» цілком можливий. Для цього треба лише знайти нові концепції та дослідницькі стратегії, які, зокрема, лежать у площині дослідження історії повсякдення, історичної регіоналістики, мікроісторії [4]. Саме тому розробка нових галузей – нагальна потреба «оздоровлення» краєзнавства, привнесення у нього свіжого матеріалу, можливість прагнути нових горизонтів. Сьогодні компоненти (або аспекти, напрями, галузі) краєзнавства, як такого, трактуються неоднозначно. Тобто набір тих аспектів, які студіюються, ще не склався, цей процес зараз знаходиться у динаміці, як і історична наука в цілому. Наразі, дослідники вже виділяють у краєзнавстві комплексне та галузеве краєзнавство. Наприклад, студентам Криворізького державного педагогічного університету запропоновані праці з краєзнавства за 1961–2010 роки, які поділені таким чином: 1. загальні питання краєзнавства (комплексне краєзнавство); 2. історичне краєзнавство; 3. географічне краєзнавство; 4. екологічне краєзнавство; 5. краєзнавство у школі; 6. інші напрями краєзнавства. Пункти 2,3,4,6 цілком відповідають галузевому краєзнавству. Наведемо приклади, що до останньої категорії «інші напрями» входять: економічне

краєзнавство, бібліотечне краєзнавство, музично-фольклорне краєзнавство, туристичне краєзнавство, освітнє краєзнавство тощо.

Як зауважив у своїй доповіді на початку 2012 року О.П. Реєнт, «напрацьований за останні роки досвід краєзнавчої роботи допомагає визначити основні напрями наукової діяльності всіх структур Спільки (*Національної спілки краєзнавців України – авт.*)» [5]. Зокрема, О.П. Реєнт визначає традиційні напрями (галузі) краєзнавства:

історичне; географічне; етнографічне;
культурно-мистецьке; освітянське;
пам'яткознавче; музеєзнавче; бібліотечне;
та ті, що сформувалися в останній час –
екологічне та туристичне краєзнавство [6].

Не дивлячись на те, що медичне краєзнавство не було визначене як самостійна галузь краєзнавчого знання, О.П. Реєнт яскраво показав, що краєзнавство різноманітне, воно не тільки відкрите до співпраці із суміжними науками, а й має позитивні результати, що дозволяє виокремити галузі краєзнавства. Справедливо обнадійливо О. Реєнт зазначив, що краєзнавство має «міждисциплінарний характер, закладений історією, етнографією, геологією, археологією, природознавством, генеалогією, культурологією тощо». Саме тут, у підвалинах краєзнавства і має стояти медична складова, адже «міждисциплінарний характер краєзнавства висвітлює загальні тенденції сучасної науки до синтезу і посилення інтеграційних процесів, **взаємовпливу і взаємопроникнення** (виділено автором) різних галузей знань при вивченні конкретного краю» [5]. Не дивно, що на сьогодні ми не маємо повного визначення краєзнавчих галузей, адже за словами голови НСКУ «постає нагальна необхідність оновлення теоретико-методологічної основи краєзнавства, його категоріального апарату, обґрунтування власної номенклатури наукових дефініцій та понять» [5]. Тому підняття питання ідентифікації медичного краєзнавства та визначення його місця у краєзнавчій науці – це нагальна потреба часу, актуалізована становленням підвалин краєзнавства та створенням Державної програми розвитку краєзнавства до 2025 року, яка має бути затверджена в цьому році [7].

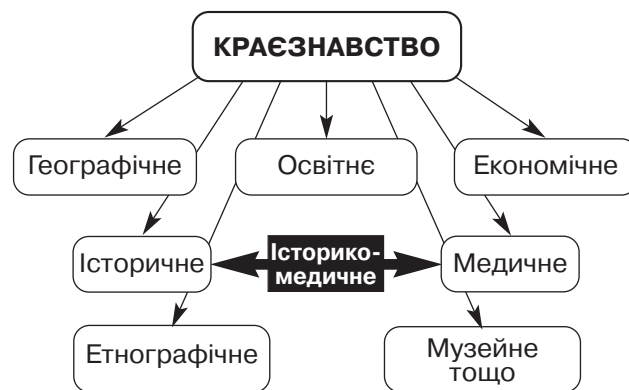
Одним з аспектів, який занедбаний на сьогоднішній час, є медичне краєзнавство. Маємо констатувати, що медичне краєзнавство не представлене у жодній фундаментальній праці з краєзнавства. Вочевидь, у монографії П. Тронька воно криється у визначенні «*та інших аспектах*», а у статті д.і.н. Я. Верменич медичне краєзнавство мається на увазі у категорії «*тощо*»

[8]. Лише у 1995 році у журналі «Краєзнавство» завідувачка відділу україніки Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка В. Ярошик у своїй статті «Краєзнавча бібліографія Харківщини» віднесла до краєзнавчої бібліографії, яка ілюструє історію краю, видання природничого характеру і серед них – «Харківський медичний журнал» [9]. На жаль, ця «перша ластівка так і не злетіла у небо...»

Таке розпливчате, боязке ставлення до краєзнавчих студій значно обмежує історичну свідомість науковців, які розглядатимуть тільки історичні, археологічні, етнографічні аспекти розвитку краю, бо більше за все розуміються на цьому. Інші ж аспекти – зась! Або через небажання оволодівати суміжними знаннями, або через недосконалість самого поняття «краєзнавство», яке в повній мірі не відображає, які ж аспекти можна студіювати. Саме тому, ми маємо обмежену кількість публікацій (навіть не підручників, а статей чи тез доповідей) з галузевого краєзнавства – дослідники навіть не намагаються відійти від «константи». Для того, щоб проілюструвати цей постулат порахуємо, скільки статей з медичного краєзнавства було вміщено у фаховому науковому виданні «Краєзнавство» з 1993 року, коли було поновлено вихід журналу, до останнього його № 2, виданого у 2013 році. Аж дві [10]! При цьому стаття Олени Замури щодо захворюваності вміщена у розділі «Регіональні аспекти історичної демографії», хоча захворюваність населення вивчає така галузь, як медична демографія. Такий стан речей яскраво ілюструє відсутність у структурі історичного знання «медичної регіоналістики». Це у черговий раз доводить, що поняття «краєзнавство» потребує ґрунтовної розробки та підтримки усіх його галузей на вищому науковому рівні.

Для того, щоб чіткіше визначитися з дефініціями, сформулюємо, що ж таке медичне краєзнавство. Вперше цей термін авторка зустріла у статті І. Воронцовської, головного бібліографа Чернігівської обласної наукової медичної бібліотеки, однак застосовувалося «медичне краєзнавство» лише як відображення краєзнавчого напрямку роботи медичної бібліотеки – збирання інформації про лікарів Чернігівщини, окремі заклади медичної освіти та охорони здоров'я регіону, видання бібліографічних покажчиків тощо [11]. Медичне краєзнавство, як напрям роботи бібліотеки, досліджувалося й Л. Лавриненко під час написання нею дисертаційного дослідження з історії медицини Чернігівщини, однак надалі авторка не стала розробляти цей термін [12]. Сьо-

годні є потреба розширити поняття медичного краєзнавства, показати його науково-дослідницький потенціал, не звужуючи його до напряму роботи медичних бібліотек. Отже, в краєзнавстві він з'явиться уперше. Медичне краєзнавство – це галузь краєзнавчої науки, яка вивчає історію і сучасний рівень розвитку охорони здоров'я, медицини та фармації краю в усіх його проявах. Об'єктом медико-краєзнавчих студій є обраний регіон, а предметом – стан здоров'я населення, робота установ охорони здоров'я різних форм власності, в тому числі й фармацевтичних (державних, приватних, громадських), медична та фармацевтична наука та освіта, здобутки окремих особистостей у сфері медичної науки та охорони здоров'я, фармації тощо. Цей арсенал медичного краєзнавства, потрапляючи до рук істориків, має надзвичайно вигідне становище. Саме історики можуть студіювати ці явища в ретроспективі, аналізувати та синтезувати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, показувати пролонговані результати дії того чи іншого фактору. Якщо медичне краєзнавство має вивчати, зокрема, історію охорони здоров'я, то у цій площині воно перетинається з історичним краєзнавством, яке вивчає історію краю всебічно. Медичне краєзнавство тут тісно переплітається з історичним краєзнавством, і разом вони утворюють історико-медичне краєзнавство – відгалуження як історичного, так і медичного краєзнавства.

Медичне краєзнавство сьогодні має досить вузьке коло дослідників. Елементи історико-медичного краєзнавства відображувалися як частина загальної історії регіону, або його певного боку. Натомість, історико-медичне краєзнавство – цілком самостійне, хоча й прикордонне, відгалуження у краєзнавстві того чи іншого краю, яке треба вивчати окремо. Дисертаційні дослідження 1990-х – поч. 2000-х років переконливо доводять, що студіювання медичного аспекту розвитку краю – важлива складова відтворення

його історії [13]. Без історико-медичного краєзнавства всебічне вивчення регіону неможливе, адже історик не може дати цілісну картину розвитку, побудовану тільки на деяких аспектах. Такі односторонні дослідження краю не слугують основною метою краєзнавства – *всебічному* вивченню регіону. По суті, ми отримуємо такий собі «полуфабрикат» – з одного боку дослідження проведено, однак повнота його сумнівна, одразу виникає низка питань автору з історії розвитку регіону. Висновки дисертаційних досліджень, в першу чергу, доводять, що результати історико-медичного краєзнавства не зводяться тільки до студіювання історії медицини, чого бояться науковці-історики. Результати проведених студій відбивають і соціальний бік розвитку регіону, адже отримані вони під кутом зору аналізу охороноздоровчої практики. А охорона здоров'я включає в себе не тільки медичну практику, а й заходи соціальні, економічні, юридичні, адміністративні тощо. Ось та перлина, якої не вистачає у краєзнавчому намисті регіону. При цьому конкретних фактів можна навести безліч.

Як свідчить стан справ у сучасних наукових колах, багато дослідників, які «взялися» за підйом цього шару історії, або надалі покинули вивчення обраної теми, або переорієнтувалися на суто історичний аспект, вважаючи медичне краєзнавство безперспективним. Дійсно, авторка статті також стикалася з певним скептицизмом у наукових колах, коли студіювала історію харківської охорони здоров'я у 1919–1934 роках [14]. Деякі науковці хибно відносили таке дослідження до історії медицини і їм важко було визначити соціальний аспект у роботі. Таке ставлення до історико-медичного краєзнавства в змозі загасити намагання молодих науковців щодо розробки цього напрямку.

Тим не менше, сьогодні є фундаментальне дисертаційне дослідження, яке спростовує, що історико-медичне краєзнавство – «чужа» галузь у системі краєзнавства як такого. У дисертації, захищеній І.Ю. Робаком у 2009 році [15], чітко визначено, що історія повсякдення, яка студіюється сьогодні, відображається у багатьох аспектах – історичному, культурному, побутовому, релігійнознавчому, економічному. Без комплексного вивчення цих аспектів ми не маємо права говорити про всебічне вивчення, ми відтворюємо та вивчаємо лише один аспект або декілька. Для того, щоб створити комплексне дослідження, треба вивчати і охорону здоров'я населення краю також. Це насамперед, сфера суспільної діяльності, яка складається з державних і громадських заходів, спря-

мованих на збереження та поліпшення здоров'я населення. При цьому медична складова хоча і відіграє певну роль, але є лише науковою базою, спрямованою на ті ж самі результати – збереження та поліпшення здоров'я населення. У дисертації І.Ю. Робака визначені деякі методологічні підходи, які можна використовувати при студіюванні медичного краєзнавства – серед них як загальнонаукові методи, так і конкретно-історичні. Цінність роботи полягає в тому, що на конкретних прикладах автор показує, яким чином можна використовувати ті чи інші методи при вивченні теми [15]. Зрозуміло, що ці методи не є вичерпними і повними, методологію студіювання медичного краєзнавства треба розширювати.

Зауважимо, що статут НСК у підпункті 2.1 зазначає: «Завданням спілки є вивчення минулого і сьогодення свого краю, політичного, економічного і культурного розвитку регіонів, міст і сіл, досвіду діяльності окремих трудових колективів, організацій і установ, закладів науки, освіти, культури, громадських організацій» [1]. Тобто, вивчення роботи медичних установ, наукових і освітніх медичних закладів може стати одним із напрямків дослідження сучасних краєзнавців. Звісно, що студіювання історичного краєзнавства перетягнуло на свій бік більшість істориків, які, вивчаючи окремі аспекти історії краю, автоматично називають себе краєзнавцями, а історичне краєзнавство ототожнюють з краєзнавством у цілому, не дивлячись, що на тлі краєзнавчого руху і історичне краєзнавство, і медичне і будь-яке інше мають однакове становище, однаковий статус. Така автоматична підміна одного поняття іншим викликає інстинктивне відторгнення цих галузей краєзнавства. Так склалося, що до галузі історичного краєзнавства влилися майже усі історики, які працюють над студіюванням регіональної історії, історії повсякдення окремих місцевостей. Своєрідним заклик до цього стала стаття С. Куделка та С. Посохова, де вони радили вивчати навіть «спільноти ідальні, пивної як місця громадських зібрань та проведення часу» [16]. Це й обумовило популярність саме історичного краєзнавства. Тим не менше, не треба забувати, що одне лише історичне краєзнавство не дає змогу всебічно вивчити край чи регіон.

Тож, історико-медичне краєзнавство сьогодні – органічний напрям краєзнавства, який треба проводити з дотриманням загальнонаукових та конкретно-історичних методів. Історико-медичне краєзнавство покликане вивчати усі аспекти охорони здоров'я у ретроспективі, формуючи цілісне уявлення про процес розвитку

усіх складових охорони здоров'я у регіоні. Втілюватиметься це через вивчення історико-медичного краєзнавчого фонду того чи іншого регіону, історію окремих установ, вивчення персоналій медиків, науковців, громадських діячів, які працювали в охороноздоровчій сфері тощо. Одна з нагальних потреб істориків, що студіюють медичне краєзнавство, – популяризація цих знань серед громадськості.

Методологія краєзнавства як такого має наразі певні доробки, які можуть стати у пригоді й дослідникам історико-медичного краєзнавства. Окремі історики вказують на необхідність актуалізації міждисциплінарної структури історичного знання [8]. Саме такий шлях допоможе істориком бути більш універсальним – досліджувати історію й економіку, історію й медицину, історію й літературу тощо. В іншому разі така неможливість до трансформацій у сучасному науковому світі може «викинути» дослідника обабіч останніх тенденцій. А це, як зауважує російський науковець М. Кирчанів, веде до «деградації убік «старого краєзнавства» [17].

Тобто, оволодіння такою міждисциплінарною методою історичного пізнання є вимога часу. Однак треба розуміти, що опанувати суміжні методи досить важко. М. Костриця зазначає, що «сучасне краєзнавство має вигляд досить суперечливого комплексу дисциплін, підходів, принципів» [18]. Рівень володіння цим методологічним комплексом безпосередньо відбивається на результатах роботи – ми можемо отримати як професійні серйозні дослідження, так і відверто аматорські «замальовки». Однак історичний досвід дає нам яскраві приклади того, що поєднання методологій, студіювання двох галузей знання може дати високоякісний результат. Так, Степан Рудницький, керуючись гаслом «Любов до рідного краю конче повинна ґрунтуватись на його пізнанні», цілком успішно поєднав історію та географію та довів, що Україна – окрема «геополітична реальність та територіально-просто-

ровий комплекс історико-культурних спільнот» [19]. З огляду на такі приклади залишається лише уявити, які наукові результати можна отримати від поєднання історії та медицини.

Отже, оглядаючи ситуацію, що склалася у сфері сучасного краєзнавства, значимою необхідністю підтримувати та заохочувати студії з медичного краєзнавства, яке може стати тим «свіжим повітрям», що сколихне інші галузі та дасть можливість студіювати їх більш ґрунтовно. Результати, отримані в медико-краєзнавчих дослідженнях, доводять, що медичне краєзнавство – це окрема, самостійна, дієздатна галузь краєзнавства. Такі результати стають прикладом для розвитку інших галузей.

Аналіз співвідношення історичного і медичного краєзнавства як самостійних галузей краєзнавчої науки дозволяє зробити висновок, що вони є окремими галузями, однак там, де вони перетинаються, маючи спільний об'єкт і предмет дослідження, там виникає історико-медичне краєзнавство. Можна стверджувати, що сьогодні воно складається як невід'ємна частина й історичного і медичного краєзнавства.

У перспективі подальших досліджень маємо визначитися з методологією медичного краєзнавства і зорієнтувати дослідників, якими методами їм потрібно оволодіти. Що ж до історико-медичного краєзнавства, то слід уявляти собі, що одні й ті ж факти можна досліджувати як під медичним, так і під суспільно-історичним кутом зору. Отже, і методи в дослідженнях фахових істориків і медиків, як правило, будуть використовуватися різні.

Також треба висвітлювати роль медичних бібліотек та медичних музеїв у популяризації краєзнавчих знань, налаштувати краєзнавців на співробітництво з цими установами з метою отримання матеріалу для досліджень. Окрему увагу треба приділити медичному краєзнавству в освітанстві, адже наукова та освітня діяльність деяких медичних закладів України до сьогодні ґрунтовно не вивчена.

Джерела та література

1. Тронько П. Т. Історичне краєзнавство: Крок у нове тисячоліття: Досвід. Проблеми. Перспективи / П.Т. Тронько – К., 2000. – 271 с.

2. Отамановський В. Краєзнавство на Поділлі, найближчі його завдання, потреба й роля в краєзн. праці кабінету виучування Поділля / В. Отамановський. – Вінниця, 1926. – 30 с.

3. Попов Д.И. Культурно-просветительные общества и сибирское краеведение во второй половине XIX – нач. XX века / Д. И. Попов // Вестник Томского

государственного университета. – 2005. – Вып. 288. – С. 124–126.

4. Колесник І. Регіональна історія в українській історіографії: практика та рефлексія / І. Колесник // Регіональна історія України. – Вип. 1. – К., 2007. – С. 212–214.

5. Звіт Національної спілки краєзнавців України. Доповідь голови НСКУ члена-кореспондента НАН України Олександра Рента // Краєзнавство. – 2012. – № 1. – С. 13-22.

6. Реєнт О.П. «Хай надихають славні імена» / О.П. Реєнт // Урядовий кур'єр. – 2013. – 13 вересня.

7. Реєнт О.П. Краєзнавство – невід'ємна складова сучасності / О.П. Реєнт // Слово Просвіти. – Ч. 27 (716) 11-17 липня 2013 р. – С. 5.

8. Верменич Я.В. Суб'єктивні межі та об'єктивні можливості історичного краєзнавства: деякі міркування щодо осмислення шляхів місцевої історії / Я. В. Верменич // Український історичний журнал. – 2008. – Вип. 2. – С. 129-144.

9. Ярошик В. Краєзнавча бібліографія Харківщини / В. Ярошик // Краєзнавство. – 1995. – № 1-4. – С. 9-12.

10. Афанасьєв О. Перший санаторій-курорт південно-східної України початку ХХ століття / О. Афанасьєв // Краєзнавство. – 2012. – № 1. – С. 123-128; Замура О. Поширення захворювань серед сільського населення Переяславського полку в другій половині ХVIII століття / О. Замура // Краєзнавство. – 2012. – № 3. – С. 46-54.

11. Воронцовська І. Медичне краєзнавство Чернігівщини / І. Воронцовська // Вісник книжкової палати. – 2010. – № 6. – С. 16-18.

12. Лавриненко Л. Українознавчий аспект медичного краєзнавства на Чернігівщині (1920-1990 рр.). – Українознавство. – 2010. – № 2. – С. 94-97.

13. Рогоза О. М. Діяльність земств України по створенню і розвитку системи охорони народного здоров'я (1864-1917 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01: захищена 11.11.2002 / Рогоза Олександр Миколайович. – Х., 2002. – 259 с.; Рубан Н. М. Розвиток земської медицини в Україні (1865-1914 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01: захищена 21.05.2004 / Рубан Надія Миколаївна; Донец. нац. ун-т. – До-

нецьк, 2004. – 253 с.; Ткаченко І. В. Охорона здоров'я в Україні в роки нової економічної політики: соціально-історичний аспект: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / І. В. Ткаченко; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2006. – 20 с.; Барабаш Ю. В. Розвиток інфраструктури охорони здоров'я в Донбасі у 20-х рр. ХХ ст.: історичний аспект: дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.01: захищена 06.06.2008 / Барабаш Юлія Василівна; Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля. – Луганськ, 2008. – 179 с.

14. Демочко Г. Л. Формування і розвиток української радянської системи охорони здоров'я в Харкові (1919–1934 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 – історія України / Г. Л. Демочко; Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – 262 с.

15. Робак І.Ю. Історичні умови організації та специфіка розвитку охорони здоров'я в Харкові ХVIII – початок ХХ ст.: дис. ... доктора іст. наук.: 07.00.01 – історія України / Робак Ігор Юрійович; Інститут історії НАНУ. – К., 2009. – 438 с.

16. Куделко С. Історичне краєзнавство в контексті сучасних тенденцій розвитку науки та суспільства / С. Куделко, С. Посохов // Краєзнавство. – 1995. – № 1-4. – С. 13-15.

17. Кирчанів М. Регіональні дискурси української історії / М. Кирчанів // Регіональна історія України. – Вип. 1. – К., 2007. – С. 79-88.

18. Костриця М. Ю. Географічне краєзнавство в системі загального краєзнавства / М.Ю. Костриця // Краєзнавство. – 2001. – № 1-4. – С. 44-47.

19. Рудницький С. Україна – наш рідний край / С. Рудницький. – Л., 1917. – 144 с.

Анна Демочко

Историческое и медицинское краеведение: проблемы идентификации и соотношения

Статья посвящена определению места медицинского краеведения в краеведческих исследованиях. Установлено, что место медицинского краеведения до сих пор четко не определено, из-за чего научные исследования этой области не имеют большой популярности. Особое внимание уделено сравнению медицинского и исторического краеведения. Как результат можно утверждать, что медицинское краеведение – самостоятельная отрасль краеведческих исследований, оно должно изучаться наравне с другими отраслями – историческим, экономическим, литературным краеведением и др.

Ключевые слова: Национальный союз краеведов Украины, краеведение, историческое краеведение, медицинское краеведение, В.Д. Отамановский, методология.

Anna Demochko

Historical and medical Study of Region: problems of identification and correlation

The article is devoted to the definition of the place of medical Study of Region in the local history. It is established that the place of medical Study of Region in local history is still not clearly defined, which is why research in the area do not have a lot of popularity. Particular attention is paid to the comparison of medical research and historical Study of Region. As a result, it can be argued that the medical Study of Region – an independent branch of natural history research, it should be studied along with other industries – historical, economic, literary local history etc..

Key words: All-Ukrainian Union of Study of Region, Study of Region, historical Study of Region, medical Study of Region, V.D. Otamanovsky, methodology.